herpy

JASZCZURKI WŁAŚCIWE

Yellow Tegu

Salvator duseni

Salvator duseni to dzienny, naziemny tegu z sawann środkowej Brazylii i Paragwaju. Jest mniejszy niż dwa dobrze znane tegu, *Salvator merianae* i *Salvator rufescens*, ma ciemną głowę i ciemne kończyny, a ciało w kolorze żółtym i czarnym. Wiedzy o utrzymaniu w niewoli praktycznie brak, a gatunek nie jest dostępny w handlu.

Rodzina: Teiidae Dawna nazwa: *Tupinambis duseni*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**41 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**15-20 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**250 × 125 × 125 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-35 °C**
Miejsce wygrzewania	**52-57 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**70-80%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, owoce, rośliny, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**36 jaj**
Inkubacja	**40-75 dni** przy 29-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Salvator duseni to średniej wielkości tegu, masywna, dzienna jaszczurka o trójkątnej głowie, umięśnionych kończynach i długim ogonie. Osiąga do 41 cm od pyska do kloaki; całkowita długość z ogonem nie została udokumentowana. Głowa i kończyny są ciemne, najciemniejsze na końcu pyska, a ciało ma wzór żółto-czarny. Gatunek opisano w 1910 roku jako *Tupinambis duseni*, a nazwę otrzymał na cześć szwedzkiego botanika Pera Duséna, który zebrał okaz typowy. W 2012 roku *Salvator* wydzielono z *Tupinambis* jako odrębny rodzaj i od tego czasu gatunek nosi nazwę *Salvator duseni*.

Taksonomia gatunku była sporna. W 1973 roku połączono go z *Salvator rufescens* i dopiero w 2004 roku oba ponownie uznano za odrębne gatunki. Są genetycznie bardzo podobne, ale różnią się budową i układem łusek. W części stanu Goiás w Brazylii żyje obok *Tupinambis teguixin* i *Salvator merianae*.

Gatunek nie występuje w handlu, a jego utrzymanie praktycznie nie zostało opisane. Dane dotyczące hodowli w niewoli zaczerpnięto więc od dwóch blisko spokrewnionych, większych tegu, *Salvator merianae* i *Salvator rufescens*.

Występowanie i środowisko

Salvator duseni występuje w środkowej i południowo-wschodniej Brazylii oraz w Paragwaju. W Brazylii jest znany ze stanów Goiás, Mato Grosso, Mato Grosso do Sul, Minas Gerais, południowej Bahii, południowego Tocantins, Paraná oraz z Dystryktu Federalnego. Lokalizacją typową jest Paraná. Gatunek prawdopodobnie występuje też w Boliwii, ale nie zostało to potwierdzone.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia i Paragwaj.

ŚRODOWISKO

Gatunek żyje na sawannie, w Brazylii zwłaszcza w cerrado: otwartym terenie z trawami, krzewami i rozproszonymi drzewami, gdzie rok dzieli się na porę deszczową i porę suchą. Jest aktywny w dzień i żyje na ziemi. Nie udokumentowano, czy zapada w spoczynek zimowy.

S. duseni jest wszystkożerny i żywi się roślinami, bezkręgowcami oraz małymi kręgowcami; jaki udział mają poszczególne rodzaje pokarmu, nie zbadano. Samica składa jaja, około 36 w jednym zniesieniu.

Hodowla

TERRARIUM

O utrzymaniu *Salvator duseni* nie wiadomo prawie nic, a gatunek nie jest dostępny w handlu. Zalecenia opierają się na tym, że jest to naziemny, dzienny tegu z sawanny, a wszystkie dane dotyczące hodowli w niewoli zaczerpnięto od blisko spokrewnionych *Salvator merianae* i *Salvator rufescens*.

Orientacyjna zasada dla tegu to terrarium o wymiarach co najmniej 6 × 3 × 3 długości zwierzęcia od pyska do kloaki. Dla dorosłego *S. duseni* daje to terrarium co najmniej 250 × 125 × 125 cm (długość × szerokość × wysokość). Tak duże terraria trzeba zbudować samodzielnie lub zamówić na wymiar. Im większe, tym lepiej.

Zwierzę kopie, więc podłoże jest najważniejszym elementem wystroju. Zapewnij warstwę 30-60 cm, przynajmniej w jednym końcu. Mieszanka około 40 % ziemi ogrodowej bez nawozów, 40 % włókna kokosowego i 20 % piasku do piaskownic z warstwą liści na wierzchu dobrze trzyma wilgoć i świetnie się w niej kopie. Unikaj czystego piasku, ziemi doniczkowej z dodatkami oraz trocin sosnowych i świerkowych. Całe podłoże wymieniaj co najmniej raz na kwartał.

Terrarium powinno mieć drzwi z przodu i siatkę na górze, a wszystkie lampy muszą być solidnie zamocowane i osłonięte, bo tegu je przewracają. Zapewnij kryjówkę z wilgotnym sfagnum i kilka suchych kryjówek. Zwierzęta trzyma się pojedynczo. Dwa osobniki tej samej płci mogą mieszkać razem w terrarium dwa razy większym, ale nie zawsze kończy się to dobrze. Samca i samicy nie trzyma się razem, a małych zwierząt nie trzyma się z dużymi.

TEMPERATURA

Temperatura powierzchni w miejscu wygrzewania powinna wynosić 52-57 °C, mierzona termometrem na podczerwień. Ciepła strona ma mieć 32-35 °C, a chłodna 24-29 °C. Na noc wyłącz światło i ogrzewanie, tak aby temperatura spadła do 20-23 °C. Stosuj spoty halogenowe lub żarówki, najlepiej kilka blisko siebie, żeby dorosłe zwierzę nagrzewało się równomiernie na całym ciele. Promienniki ceramiczne i maty grzewcze są za słabe na miejsce wygrzewania.

Miejsce wygrzewania powinno znajdować się w jednym końcu, żeby zwierzę mogło wybierać między ciepłem a chłodem. Jeśli przez cały dzień siedzi ciemne i ospałe pod lampą albo nie je, miejsce wygrzewania jest za zimne. Nie udokumentowano, czy gatunek zapada w naturze w spoczynek zimowy. Zwierzę utrzymuje się aktywne, karmione i ogrzewane przez cały rok. Blisko spokrewnione tegu zapadają w spoczynek zimowy, a u nich kopulacja następuje po okresie spoczynku.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 70-80 %. Utrzymuj podłoże wilgotne, ale nie błotniste, podlewając je raz w tygodniu, i codziennie zraszaj terrarium. Ciepły koniec ma być suchy i przewiewny, natomiast kryjówka z wilgotnym sfagnum i głębokie podłoże zapewniają wilgotne miejsca. Mierz dwoma higrometrami, po jednym w każdym końcu. Zwierzę musi mieć zawsze świeżą wodę do picia w dużej, płytkiej misce, wymienianą codziennie.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Salvator duseni jest aktywny w dzień i potrzebuje silnego światła oraz UVB przez 12-14 godzin dziennie. Oprócz żarówek grzewczych terrarium powinno mieć mocne oświetlenie dzienne, a bezpośrednie słońce w zabezpieczonej klatce na zewnątrz jest dobrym uzupełnieniem, gdy pozwala na to pogoda.

Tegu należą do strefy Fergusona 3. Stosuj świetlówkę T5 HO 10-14 % w oprawie z odbłyśnikiem nad miejscem wygrzewania, tak aby świetlówka obejmowała około połowy długości terrarium. Celem jest indeks UV 3-4 w miejscu wygrzewania i niższy w pozostałych miejscach. Bez siatki odległość między świetlówką a grzbietem wynosi zwykle 43-55 cm, zależnie od świetlówki; siatka pochłania część promieniowania UVB i wtedy odległość musi być mniejsza. Świetlówki tracą moc i należy je wymieniać zgodnie z zaleceniami producenta. Bez UVB u zwierzęcia rozwija się niedobór witaminy D i choroba kości.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Tegu są wszystkożerne, a dieta *Salvator duseni* obejmuje rośliny, bezkręgowce i małe kręgowce. Karmienie opiera się na zasadach dla blisko spokrewnionych tegu. Dorosłe zwierzęta dostają około 60 % pokarmu zwierzęcego, 30 % warzyw i 10 % owoców. Młode w pierwszym roku dostają około 90 % pokarmu zwierzęcego, głównie owadów, i 10 % zieleniny. Owoce podawaj oszczędnie, bo zwierzę łatwo tyje.

Młode do 6 miesięcy karmi się 5 razy w tygodniu, w wieku 7-12 miesięcy 4 razy, w wieku 1-2 lat 3 razy, a dorosłe 2 razy w tygodniu. Porcja ma mniej więcej wielkość czaszki zwierzęcia, a całe ofiary powinny być nieco mniejsze od czaszki, bo zwierzę nie przeżuwa pokarmu.

Podawaj karaczany, świerszcze, szarańczę, mączniki, dżdżownice i ślimaki, kurczęta, przepiórki, myszy, szczury, całe ryby i krewetki. Całe ofiary są lepsze niż mięso, bo zawierają wapń. Mięso mielone i owady posypuj wapniem i multiwitaminą. Jaja i ryby podawaj ugotowane: surowe białko jaja zawiera awidynę, która blokuje wchłanianie biotyny, a niektóre ryby zawierają tiaminazę, która rozkłada witaminę B1. Z zieleniny nadają się mniszek, jarmuż i inne kapustne, marchew, cukinia i dynia. Nigdy nie podawaj awokado, cebuli, szpinaku, sałaty, brokułów ani bakłażana.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Tegu są inteligentne, ciekawskie i mogą się oswoić, ale *Salvator duseni* to dzikie zwierzę, a jego temperament w niewoli nie został opisany. Nieoswojone osobniki bronią się, gryząc i uderzając ogonem, a dorosłe zwierzę ma silny chwyt szczęk i ostre pazury. Zwierzę oswaja się spokojnym i regularnym braniem do ręki od młodości. Podchodź z boku, a nie od góry, i nigdy nie dotykaj zwierzęcia, gdy siedzi w kryjówce.

Gdy tegu mają półtora do dwóch lat, przechodzą trwający kilka miesięcy okres, w którym są skłonne do obrony i drażliwe, nawet jeśli wcześniej były oswojone. Zapewnij im spokój i przestrzeń. Myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem i terrarium, bo *Salmonella* jest u gadów powszechna.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Różnice płciowe, dojrzałość płciowa oraz wiek lub wielkość przy pierwszym rozmnażaniu nie zostały udokumentowane dla tego gatunku. U blisko spokrewnionych *Salvator merianae* i *Salvator rufescens* samce są wyraźnie większe od samic i mają duże policzki, a zwierzęta osiągają dojrzałość płciową w wieku około 3 lat.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja nie została opisana dla tego gatunku. U blisko spokrewnionych tegu odbywa się wiosną po spoczynku zimowym. Samca i samicę trzyma się osobno poza okresem godowym i łączy pod nadzorem, gdy są już wybudzone i znów jedzą.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja; jedno zniesienie liczy około 36 jaj. Liczba zniesień w roku nie została udokumentowana dla tego gatunku. U *Salvator merianae* jaja składane są w gnieździe z suchej trawy, gałązek i liści w ziemi, więc samica potrzebuje głębokiej, wilgotnej warstwy do kopania, suchego materiału na gniazdo i spokoju.

INKUBACJA

Czas i temperatura inkubacji nie zostały udokumentowane dla tego gatunku, więc dane zaczerpnięto od *Salvator merianae*. Wyklucie następuje po 40-75 dniach, a stała temperatura około 29 °C daje najwięcej wyklutych jaj i największe młode.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Odchów tego gatunku nie został opisany. Młode spokrewnionych tegu szybko rosną i potrzebują owadów i małych ofiar, wapnia, UVB oraz dużo ciepła. Trzymaj je osobno według wielkości, bo duże osobniki mogą zjadać małe.

Zdrowie i częste błędy

Problemy zdrowotne tego gatunku nie zostały opisane. U tegu większość problemów wynika z błędów w utrzymaniu:

- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości wapnia, witaminy D lub UVB.
- Otyłość przy zbyt dużej ilości tłustego mięsa i owoców oraz zbyt małym ruchu. Regularnie waż zwierzę.
- Infekcje dróg oddechowych przy zbyt niskiej temperaturze lub stale mokrym podłożu.
- Oparzenia, jeśli zwierzę może dosięgnąć żarówek grzewczych. Osłoń je.
- Robaki jelitowe i inne pasożyty, zwłaszcza u zwierząt odłowionych z natury. Nowe zwierzęta powinny przejść kwarantannę i badanie próbki kału.
- Problemy ze złożeniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do kopania.

Zwierzę trzeba zabrać do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli traci na wadze, przestaje jeść, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się ospałe.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.